

СЛУЦЬКИЙ Євген Євгенович [19.04 (07.04).1880, с. Пове Молозького пов. Ярослав. губ.— 10.03.1948, Москва] — економіст, статистик, математик.

Н. в родині вчителя, вихідця з України. Одружений з Ю.М.Володкевич — донькою відомого укр. педагога М.М.Володкевича. Переїхав в Україну 1889 у зв'язку з призначенням батька директором Житомир. міськ. уч-ща. Закінчив 1899 із золотою медаллю Житомир. г-зію і продовжив навчання на фіз.-матем. ф-ті Київ. ун-ту. За участь у студент. заворушеннях 1901 був відданий у солдати (незабаром повернувся до ун-ту у зв'язку із скасуванням цього виду покарання), а 1902 виключений із ун-ту без права вступу до ін. вищого навч. закладу. 1902—05 навчався у Мюнхені на маш.-буд. ф-ті

політех. ін-ту, а потім вивчав політекономію і право на юрид. ф-ті Київ. ун-ту, який закінчив 1911 із золотою медаллю за працю "Теорія граничної корисності". З 1912 викладав політ. економію та законодавство в школі, засн. М.М.Володкевичем. 1916—17 склав магістер. іспити і одержав ступінь магістра політ. економії Моск. ун-ту. 1913—26 — викладач, доцент, професор (з 1920) Київ. комерц. ін-ту, реформованого 1920 у Київ. ін-т нар. г-ва. Читав курси матем. статистики, вибіркового дослідження, історії екон. і соціальних вчень, теорії економії. Водночас працював у навч. закладах укр. кооперації. Учасник багатьох наук. г-в, активно співробітничав із соціально-екон. відділом Всеукр. академії наук. З 1926 працював у Москві в Центр. статистич. управлінні, Кон'юнктурному ін-ті, Центр. ін-ті експерим. гідрології і метеорології, Ін-ті математики АН СРСР та МДУ. За сукупністю наук. праць удостоєний ступеня д. ф.-м. наук. В наук. діяльності С. виділяються три етапи: захоплення до поч. 20-х рр. теор. економією, потім — поступовий перехід до праці в галузі теорії ймовірностей та матем. статистики, а під кінець життя — заглиблення в "чисту" математику. С. вміло поєднував матем. та екон. методи.

Його праці "До теорії збалансованого бюджету споживача" (1915) та "Складання випадкових величин як джерело циклічних процесів" (1927) справили суттєвий вплив на розвиток окремих розділів економіки (теорії попиту, аналізу часових рядів). С. започаткував принципово нові підходи до розв'язання проблеми зв'язку між ціною, попитом та функцією корисності, звільнивши функції корисності від чисто суб'єктивного трактування і пов'язавши з рухом цін та грошових доходів. С. належить пріоритет у порушенні питання про необхідність створення нової науки — праксеології, котра б вивчала принципи раціонального поведіння людей у різних умовах (Етюд до проблеми будування формально-праксеологічних засад економіки.— К., 1927). Осн. дослідження С. присвячені теорії ймовірностей і матем. статистиці. Автор праць із статистики зв'язних стаціонар. рядів і випадкових стаціонар. процесів з дискретним спектром, є одним з авторів сучас. теорії випадкових функцій. Досліджував також логічну структуру теорії ймовірностей. Широкий наук. резонанс мала доповідь С. про стохастичні асимптоти (висунуте ним нове для статистич. науки поняття) на матем. конгресі у Болоньї (1928).

Значне місце в наук. пошуках С. посідали питання оцінки параметрів (зокрема, коефіцієнтів кореляції) за рядами зв'язних спостережень і застосування одержаних результатів до різноманітних прикладних питань (аналіз різних екон. та геофіз. рядів). Результатом цих досліджень була суттєва перебудова загальноприйнятих методів оцінки статистич. характеристик таких рядів. Останні роки свого життя вчений присвятив складанню таблиць неповної гамма-функції і вказав практично здійснимий шлях розв'язання задачі побудови таблиць оберненої неповної бета-функції. Помер С. у Москві, де і похований.

Тв.: Изб. тр. [Теория вероятностей. Математическая статистика].— М., 1960.— 292с.

Літ.: БСЭ.— 2-е изд.— М.— Т.39.— С.378; Экономическая энциклопедия. Политическая экономия.— М., 1979.— Т.3— С.564; Боголюбов А.Н. Математики. Механики: Биографический справочник.— К., 1983.— С.439; Бородин А.И., Бугай А.С. Биографический словарь деятелей в области математики.— К., 1979.— С.453—454; Колмогоров А.Н. Е.Е.Слуцкий: Некролог// Успехи математических наук.— 1948.— Т.3, № 4(26).— С. 143—151; Четвериков Н.С. Жизнь и научная деятельность Е.Е.Слуцкого// Ученые записки по статистике.—

1959.— Т.5.— С.254—270; Горкіна Л.П. Нариси з історії політичної економії на Україні.— К., 1994.

Т.В.Куршленко

СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ Степан Йосипович [9.01.1859, с. Немилів Радехівського пов., тепер Радехівський р-н Львів. обл. — 17.08.1939, Прага] — мовознавець, історик, педагог, громад.-політ. і культур. діяч.

Н. в сел. родині Йосипа Смаль-Стоцького та Катерини Карпової. Рід Стоцьких здавна проживав в Немілові й походив від Руденків-Куликових. Крім офіційного прізвища, він мав ще сільс. прізвисько Смалі, тобто чорні, засмалені. З 1875—76 Степан Йосипович пишеться в документах як Смаль-Стоцький. Дружина С.-С. — Емілія Заревич, племінниця Ф.Заре-

вича. С.-С. вчився у місц. сільс. школі, Радехів. початковій школі (1864—68), Львів. чотирикласній школі та академіч. г-зії Ставропігійського ін-ту (1869—73), 2-й львів. нім. г-зії (1876—78). 1878—84 студював класичну, слов. та укр. філологію на філос. ф-ті Чернів. ун-ту, навчався у Віден. ун-ті. Учень Ф.Міклошіча. 1883 завершив дисертацію: "Процес аналогії у словозмінах руської мови". Професор Чернів. ун-ту (1885—1918), Укр. Вільного ун-ту в Празі (з 1921). З 1918 жив у Празі. Наук., пед. і публіцист. діяльність С.-С. мала великий вплив на укр. нац. рух на Буковині. З 1899 він д. чл. НТШ, з 1918 — Всеукр. академії наук у Києві, з 1928 — Слов. ін-ту в Празі та ін. Підтримував творчі зв'язки з М.Драгомановим, І.Франком, Б.Грінченком, М.Грушевським, О.Барвінським, В.Стефаніком, О.Маковеем та ін. Його лекції слухали І.Франко, О.Колесса. Після студій про аналогію в історії укр. іменної відміни С.-С. написав разом з Ф.Гартнером "Граматику руської (української) мови" (1913), де доводив, що укр. мова походить безпосередньо з праслов'янської, а ідея прасхіднослов. мови позбавлена ґрунту. Цю думку відстоював він і пізніше, особливо в праці "Розвиток поглядів на сім'ю слов'янських мов і їх взаємне споріднення" (1925, 1927). Різно виступав